

Nowe prawo wodne – powódzie, susze i melioracje

Prof. dr hab. inż. Ziemowit Suligowski

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu, Instytut Politechniczny

Dział czwarty obejmuje zagadnienia zarządzania ryzykiem powodziowym i przeciwdziałanie skutkom suszy. Ochrona przed powodzią jest zadaniem Wód Polskich oraz organów administracji rządowej. Wody Polskie zapewniają, w zakresie swojej właściwości, ochronę ludności samorządowej i mienia przed powodzią wywołaną przez wody publiczne stanowiące własność Skarbu Państwa. Jednostki samorządu terytorialnego zapewniają, w zakresie swojej właściwości, ochronę ludności i mienia przed powodzią wywołaną przez wody publiczne stanowiące własność Skarbu Państwa, jeżeli zawarto porozumienie. Wprowadzenie takiej regulacji może pozwolić na rozwiązanie konfliktów kompetencyjnych i finansowych występujących obecnie na poziomie lokalnym. Użytkownicy wód współpracują z Wodami Polskimi oraz z organami administracji rządowej i samorządowej w ochronie przed powodzią, w zakresie określonym w przepisach ustawy oraz w przepisach odrębnych. Ochronę przed powodzią prowadzi się z uwzględnieniem map zagrożenia powodziowego, map ryzyka powodziowego oraz planów zarządzania ryzykiem powodziowym.

Ochronę przed powodzią realizuje się, uwzględniając wszystkie elementy zarządzania ryzykiem powodziowym, w szczególności zapobieganie, ochronę, stan należytego przygotowania i reagowanie w przypadku wystąpienia powodzi, usuwanie skutków powodzi, odbudowę i wyciąganie wniosków w celu ograniczania potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej, w zakresie określonym w przepisach ustawy oraz w przepisach odrębnych. W ustawie podkreśla się znaczenie koordynacji działań w zakresie ochrony przed powodzią.

Ochronę przed powodzią realizuje się w szczególności przez:

- kształtowanie zagospodarowania przestrzennego dolin rzecznych lub terenów zalewowych, w szczególności obszarów szczególnego zagrożenia powodzią,
- racjonalne retencjonowanie wód oraz użytkowanie budowli przeciwpowodziowych, a także sterowanie przepływami wód,
- zapewnienie funkcjonowania systemu wczesnego ostrzegania przed niebezpiecznymi zjawiskami zachodzącymi w atmosferze i hydrosferze oraz prognozowanie powodzi,
- zachowanie, tworzenie i odtwarzanie systemów retencji wód,
- budowę, przebudowę i utrzymywanie budowli przeciwpowodziowych,
- prowadzenie akcji łodolamania,
- prowadzenie polityki informacyjnej w zakresie ochrony przed powodzią oraz ograniczania jej skutków.

W celu zapewnienia ochrony ludności i mienia przed powodzią:

- obszary szczególnego zagrożenia powodzią uwzględnia się w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,

planie zagospodarowania przestrzennego województwa, strategii rozwoju województwa, ramowego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego związku metropolitalnego, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, gminnym programie rewitalizacji, decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz w decyzji o warunkach zabudowy;

- poziom zagrożenia powodziowego wynikający z wyznaczenia obszarów szczególnego zagrożenia powodzią uwzględnia się w decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzjach o warunkach zabudowy, dotyczących nieruchomości w całości lub w części położonych na tych obszarach.

Projekty:

- strategii rozwoju województwa,
- planu zagospodarowania przestrzennego województwa,
- ramowego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego związku metropolitalnego,
- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
- miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego,
- gminnego programu rewitalizacji,
- decyzji o warunkach zabudowy,
- decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego,
- decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej

wymagają uzgodnienia z Wodami Polskimi w zakresie dotyczącym zabudowy i zagospodarowania terenu położonego na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią.

Dokonując uzgodnień Wody Polskie uwzględniają prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi, poziom zagrożenia powodziowego, proponowaną zabudowę i zagospodarowanie terenu położonego na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, a także jego aktualne zagospodarowanie i dotychczasowe przeznaczenie.

Dla obszarów dorzeczy przygotowuje się, na podstawie dostępnych lub łatwych do uzyskania informacji obejmujących także wpływ zmian klimatu na występowanie powodzi, wstępną ocenę ryzyka powodziowego. Wstępna ocena ryzyka powodziowego zawiera w szczególności:

- mapy obszarów dorzeczy, z zaznaczeniem granic dorzeczy, granic zlewni i granicy pasa nadbrzeżnego, ukazujące topografię terenu oraz jego zagospodarowanie,
- opis powodzi historycznych:
 - które spowodowały znaczące negatywne skutki dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej, zawierający

ocenę tych skutków, zasięg powodzi oraz trasy przejścia wezbrania powodziowego,

- jeżeli istnieje prawdopodobieństwo, że podobne zjawiska powodziowe będą miały znaczące negatywne skutki dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej,
- ocenę potencjalnych negatywnych skutków powodzi mogących wystąpić w przyszłości dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej, z uwzględnieniem:
 - topografii terenu,
 - położenia cieków wodnych i ich ogólnych cech hydrologicznych oraz geomorfologicznych, w tym obszarów zalewowych jako naturalnych obszarów retencyjnych,
 - skuteczności istniejących zbiorników wodnych i innych budowli przeciwpowodziowych i regulacyjnych,
 - położenia obszarów zamieszkaných,
 - położenia obszarów, na których jest wykonywana działalność gospodarcza,
- w miarę możliwości – prognozę długofalowego rozwoju wydarzeń, w szczególności wpływu zmian klimatu na występowanie powodzi,
- określenie obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi.

Projekt wstępnej oceny ryzyka powodziowego przygotowują Wody Polskie. Projekt wstępnej oceny ryzyka powodziowego od strony morza, w tym morskich wód wewnętrznych, przygotowuje minister właściwy do spraw gospodarki morskiej i przekazuje Wodom Polskim nie później niż na 6 miesięcy przed terminem przygotowania wstępnej oceny ryzyka powodziowego. Projekt wstępnej oceny ryzyka powodziowego od strony morza, w tym morskich wód wewnętrznych, stanowi integralny element projektu wstępnej oceny ryzyka powodziowego. Wody Polskie przekazują projekt wstępnej oceny ryzyka powodziowego ministrowi właściwemu do spraw gospodarki wodnej w celu zatwierdzenia.

Dla obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego sporządza się mapy zagrożenia powodziowego. Na mapach zagrożenia powodziowego przedstawia się w szczególności:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% lub na których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia ekstremalnego,
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią,
- obszary obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia:
 - wału przeciwpowodziowego,
 - wału przeciwsztormowego,
 - budowli piętrzącej.

Na mapach zagrożenia powodziowego przedstawia się następujące elementy:

- zasięg powodzi,
- głębokość wody lub rzędną zwierciadła wody,
- w uzasadnionych przypadkach – prędkość przepływu wody lub natężenie przepływu wody.

Jeżeli od strony morza, w tym morskich wód wewnętrznych, jest zapewniona odpowiednia ochrona przed powodzią, na mapach zagrożenia powodziowego od strony morza, w tym morskich wód wewnętrznych, mogą być przedstawione wyłącznie obszary obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia tych elementów.

Na mapach ryzyka powodziowego przedstawia się potencjalnie negatywne skutki związane z powodzią uwzględniające:

- szacunkową liczbę mieszkańców, którzy mogą być dotknięci powodzią,
- rodzaje działalności gospodarczej wykonywanych na obszarach,
- instalacje mogące, w razie wystąpienia powodzi, spowodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości,
- występowanie:
 - ujść wody, stref ochronnych lub obszarów ochronnych,
 - kąpielisk,
 - obszarów Natura 2000, parków narodowych oraz rezerwatów przyrody,
- w uzasadnionych przypadkach:
 - obszary, na których mogą wystąpić powodzie, którym towarzyszy transport dużej ilości osadów i rumowiska,
 - potencjalne ogniska zanieczyszczeń wód.

Projekty map zagrożenia powodziowego oraz map ryzyka powodziowego od strony morza, w tym morskich wód wewnętrznych, przygotowują dyrektorzy urzędów morskich i przekazują Wodom Polskim nie później niż na 6 miesięcy przed terminem przygotowania map zagrożenia powodziowego oraz map ryzyka powodziowego. Projekty map zagrożenia powodziowego oraz map ryzyka powodziowego od strony morza, w tym morskich wód wewnętrznych, stanowią integralny element projektów map zagrożenia powodziowego oraz map ryzyka powodziowego.

Na podstawie map zagrożenia powodziowego oraz map ryzyka powodziowego przygotowuje się plany zarządzania ryzykiem powodziowym, z uwzględnieniem podziału kraju na obszary dorzeczy i regiony wodne. Plany zarządzania ryzykiem powodziowym przygotowuje się z uwzględnieniem elementów zarządzania ryzykiem powodziowym i działań, o których mowa w art. 165. Plany zarządzania ryzykiem powodziowym zawierają:

- mapę obszaru dorzecza, na której są zaznaczone obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi,
- mapy zagrożenia powodziowego oraz mapy ryzyka powodziowego wraz z opisem wniosków z analizy tych map,
- opis celów zarządzania ryzykiem powodziowym uwzględniający konieczność ograniczania potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla zdrowia ludzi, śro-

dowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej,

- katalog działań służących osiągnięciu celów zarządzania ryzykiem powodziowym, w tym działań, o których mowa w art. 165, z uwzględnieniem ich priorytetu,
- opis sposobu określania priorytetów działań służących osiągnięciu celów zarządzania ryzykiem powodziowym i nadzorowania postępów w realizacji planu,
- podsumowanie działań służących informowaniu społeczeństwa i prowadzeniu konsultacji społecznych,
- wykaz organów właściwych w sprawach zarządzania ryzykiem powodziowym,
- opis współpracy, o której mowa w art. 173 ust. 10 i 11, w tym opis metodyki analizy kosztów i korzyści służącej ocenie działań wywołujących skutki międzynarodowe, jeżeli taka metodyka została określona,
- opis koordynacji czynności, o których mowa w art. 326 ust. 4 i 5.

Plany zarządzania ryzykiem powodziowym obejmują wszystkie elementy zarządzania ryzykiem powodziowym, ze szczególnym uwzględnieniem działań służących zapobieganiu powodzi i ochronie przed powodzią oraz informacji na temat stanu należącego przygotowania w przypadku wystąpienia powodzi. Przy ustalaniu działań służących osiągnięciu celów zarządzania ryzykiem powodziowym uwzględnia się w szczególności:

- koszty oraz korzyści działań podejmowanych dla osiągnięcia celów zarządzania ryzykiem powodziowym,
- zasięg powodzi, trasy przejścia wezbrania powodziowego oraz obszary o potencjalnej retencji wód powodziowych,
- cele środowiskowe, o których mowa w art. 56, art. 57, art. 59 oraz w art. 61,
- gospodarowanie wodami,
- sposób uprawy i zagospodarowania gruntów,
- stan zagospodarowania oraz treść dokumentów, aktów i decyzji w zakresie planowania przestrzennego,
- ochronę przyrody, w tym ryzyko strat przyrodniczych i ekosystemowych,
- uprawianie żeglugi morskiej i śródlądowej oraz porty morskie i porty lub przystanie zlokalizowane na wodach śródlądowych określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 193 ust. 3, wraz ze związaną z nimi infrastrukturą,
- prognozowanie powodzi i systemy wczesnego ostrzegania przed zagrożeniami,
- infrastrukturę krytyczną,
- cechy obszaru dorzecza lub zlewni,
- ochronę ludności i zwierząt.

Projekty planów zarządzania ryzykiem powodziowym od strony morza, w tym morskich wód wewnętrznych, przygotowuje minister właściwy do spraw gospodarki morskiej i przekazuje Wodom Polskim nie później niż na 15 miesięcy przed terminem przygotowania planów zarządzania ryzykiem powodziowym. Projekty planów zarządzania ryzykiem powodziowym

wym od strony morza, w tym morskich wód wewnętrznych, stanowią integralny element projektów planów zarządzania ryzykiem powodziowym.

Dla obszaru dorzecza, którego część znajduje się na terytorium innych państw członkowskich Unii Europejskiej, minister właściwy do spraw gospodarki wodnej podejmuje współpracę z właściwymi organami tych państw w celu przygotowania dla międzynarodowego obszaru dorzecza jednego międzynarodowego planu zarządzania ryzykiem powodziowym albo zestawu planów zarządzania ryzykiem powodziowym skoordynowanych na poziomie międzynarodowego obszaru dorzecza lub zapewnienia koordynacji w jak największym stopniu na poziomie międzynarodowego obszaru dorzecza planu zarządzania ryzykiem powodziowym obejmującego obszar dorzecza znajdujący się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Dla obszaru dorzecza, którego część znajduje się na terytorium państw leżących poza granicami Unii Europejskiej, minister właściwy do spraw gospodarki wodnej podejmuje działania na rzecz nawiązania współpracy z właściwymi organami tych państw w celu przygotowania dla międzynarodowego obszaru dorzecza jednego międzynarodowego planu zarządzania ryzykiem powodziowym albo zestawu planów zarządzania ryzykiem powodziowym skoordynowanych na poziomie międzynarodowego obszaru dorzecza lub zapewnienia koordynacji w jak największym stopniu na poziomie międzynarodowego obszaru dorzecza planu zarządzania ryzykiem powodziowym obejmującego obszar dorzecza znajdujący się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Wizualizacje map zagrożenia powodziowego oraz map ryzyka powodziowego stanowiących element planów zarządzania ryzykiem powodziowym, w skali określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 174 ust. 1 pkt 2, są dostępne na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej urzędu zapewniającego obsługę ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej. Plany zarządzania ryzykiem powodziowym podlegają przeglądowi co 6 lat oraz w razie potrzeby aktualizacji. Plany zarządzania ryzykiem powodziowym mogą zostać poddane przeglądowi oraz w razie potrzeby aktualizacji częściej niż co 6 lat, z tym że w przypadku dokonania takiej aktualizacji należy ją ponowić. Aktualizacja planów zarządzania ryzykiem powodziowym obejmuje w szczególności:

- wszelkie zmiany lub uaktualnienia dotyczące tych planów, wraz z podsumowaniem przeglądów wstępnej oceny ryzyka powodziowego, map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego,
- ocenę postępów w realizacji celów zarządzania ryzykiem powodziowym,
- opis i wyjaśnienie przyczyn niezrealizowania zaplanowanych działań zmierzających do osiągnięcia celów zarządzania ryzykiem powodziowym,
- opis działań podjętych, a niezaplanowanych w tych planach,
- możliwy wpływ zmian klimatu na występowanie powodzi.

W celu zapewnienia szczelności i stabilności wałów przeciwpowodziowych zakazuje się wykonywania robót lub czynności, które mogą wpływać na szczelność lub stabilność wałów przeciwpowodziowych, w tym:

- przejeżdżania przez wały oraz wzdłuż wałów pojazdami lub konno oraz przepędzania zwierząt, z wyjątkiem miejsc do tego przeznaczonych,
- uprawy gruntu, sadzenia drzew lub krzewów na wałach oraz w odległości mniejszej niż 3 m od stopy wału,
- prowadzenia przez osoby nieuprawnione robót lub czynności ingerujących w konstrukcję wałów przeciwpowodziowych, w tym ich rozkopywania, uszkodzania darniny lub innych umocnień skarp i korony wałów, wbijania słupów i ustawiania znaków,
- wykonywania na wałach przeciwpowodziowych obiektów lub urządzeń niezwiązanych z nimi funkcjonalnie,
- wykonywania obiektów budowlanych, kopania studni, sadzawek, dołów oraz rowów w odległości mniejszej niż 50 m od stopy wału,
- lokalizowania cmentarzy w odległości mniejszej niż 50 m od stopy wału.

Powyższych zakazów nie stosuje się do robót związanych z utrzymywaniem, odbudową, rozbudową lub przebudową wałów przeciwpowodziowych oraz przejeżdżania rowerem wzdłuż wałów przeciwpowodziowych. Ewentualne odstępstwa wymagają pozwolenia poprzedzonego sporządzeniem odpowiedniej dokumentacji projektowej. Wykonanie drogi rowerowej oraz wyznaczenie szlaku turystycznego pieszego lub rowerowego na wale przeciwpowodziowym wymaga uzyskania zgody właściciela tego wału. Wydaje się, że brak w ustawie jednoznacznych zapisów odnoszących się do uszkodzeń przez zwierzęta, co może stać się przyczyną kolejnych konfliktów.

Rozdział drugi odnosi się do przeciwdziałania skutkom suszy, które ma mieć charakter planowy. Plan przeciwdziałania skutkom suszy zawiera:

- analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych,
- propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych,
- propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji,
- katalog działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Przedmiotem piątego działu są zagadnienia budownictwa wodnego i melioracji wodnych. Budownictwo wodne będące przedmiotem pierwszego rozdziału polega na projektowaniu, wykonywaniu oraz utrzymywaniu urządzeń wodnych. Przy projektowaniu, wykonywaniu oraz utrzymywaniu urządzeń wodnych należy kierować się zasadą zrównoważonego rozwoju, koniecznością osiągnięcia dobrego stanu wód i charakterystycznych dla nich biocenoz, koniecznością osiągnięcia celów środowiskowych oraz potrzebą zachowania istniejącej rzeźby terenu oraz biologicznych stosunków w środowisku wodnym i ekosystemach lądowych zależnych od wód. W ustawie zastrzega się, że budowle piętrzące powinny umożliwiać migrację ryb. Utrzymywanie urządzeń wodnych należy do ich właścicieli i polega na eksploatacji, konserwacji oraz remontach w celu zachowania ich funkcji.

W kosztach utrzymywania urządzeń wodnych uczestniczy ten, kto odnosi z nich korzyści. Przepis stosuje się także w przy-

padku ochrony przed powodzią lub suszą, żeglugi, poboru wód, energetycznego wykorzystania urządzeń wodnych, wprowadzania ścieków lub odprowadzania wody do urządzeń wodnych oraz innych usług wodnych, a także działalności gospodarczej związanej z wykorzystaniem urządzeń wodnych do celów rekreacyjnych, z wyłączeniem działalności wykonywanej przez uprawnionych do rybactwa. Na wniosek właściciela urządzenia wodnego właściwy organ Wód Polskich, w drodze decyzji, dokonuje podziału kosztów utrzymywania urządzeń wodnych.

Użytkownik budowli piętrzącej wyposażonej w urządzenia umożliwiające regulowanie przepływu, w tym turbiny wodne, o wysokości piętrzenia powyżej 1 m i przepływie średnim rocznym (SSQ) powyżej 1,0 m³/s, jest obowiązany do prowadzenia dziennika gospodarowania wodą. Określono podstawowe wpisy do dziennika. Obowiązek nie dotyczy użytkownika budowli piętrzącej o stałym progu bez możliwości sterowania odpływem lub wyposażonej w samoczynne upusty. Właściciel budowli piętrzącej o piętrzeniu powyżej 0,5 m jest obowiązany zapewnić prowadzenie badań i pomiarów umożliwiających ocenę stanu technicznego oraz stanu bezpieczeństwa budowli. Zamieszczono wykaz obowiązków właścicieli budowli w uzależnieniu od ich kategorii.

Jeżeli urządzenie wodne zostało wykonane bez wymaganego pozwolenia wodnoprawnego lub zgłoszenia, właściciel tego urządzenia może wystąpić z wnioskiem o jego legalizację, do którego dołącza odpowiednie dokumenty. Właściwy organ Wód Polskich może wydać decyzję o legalizacji urządzenia wodnego, jeżeli lokalizacja tego urządzenia nie narusza:

- ustaleń planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza,
- ustaleń planu zarządzania ryzykiem powodziowym,
- ustaleń planu przeciwdziałania skutkom suszy,
- ustaleń programu ochrony wód morskich,
- ustaleń krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych,
- ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, decyzji o warunkach zabudowy albo decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego,
- wymagań dotyczących ochrony zdrowia ludzi, środowiska, ochrony przyrody i dóbr kultury wpisanych do rejestru zabytków wynikających z przepisów odrębnych
- oraz jest zgodna z art. 187, ustalając jednocześnie obowiązek uiszczenia opłaty legalizacyjnej.

Podano podstawową stawkę opłaty i zasadę jej rewaloryzacji oraz procedury związane z nieodpowiednim postępowaniem i zakazy.

Śródlądowe drogi wodne istotne dla zapewnienia zrównoważonego rozwoju systemu transportowego kraju są śródlądowymi drogami wodnymi o szczególnym znaczeniu transportowym. Śródlądowe drogi wodne o szczególnym znaczeniu transportowym obejmują:

- śródlądowe drogi wodne istotne dla zapewnienia zrównoważonego rozwoju systemu transportowego kraju oraz grunty pod tymi drogami,

- nieruchomości gruntowe położone w międzywalu śródlądowych dróg wodnych,
- nieruchomości, budynki i budowle oraz urządzenia wodne, z wyjątkiem wałów przeciwpowodziowych, funkcjonalnie i bezpośrednio powiązane ze śródlądowymi drogami wodnym znajdujące się w obrębie ich działek ewidencyjnych.

Melioracje wodne są przedmiotem rozdziału drugiego. Melioracje wodne polegają na regulacji stosunków wodnych w celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby i ułatwienia jej uprawy. W celu zapewnienia dostępu do informacji o urządzeniach melioracji wodnych oraz o zmeliorowanych gruntach prowadzi się ewidencję urządzeń melioracji wodnych oraz zmeliorowanych gruntów, zwaną dalej „ewidencją melioracji wodnych”. Ewidencja melioracji wodnych zawiera dane dotyczące urządzeń melioracji wodnych, w szczególności ich rodzaj, liczbę, lokalizację i parametry techniczne oraz dane dotyczące zmeliorowanych gruntów. Ewidencję melioracji wodnych prowadzi się w szczególności z wykorzystaniem baz danych prowadzonych przez:

- starostę w zakresie:
 - nieruchomości,
 - danych podmiotowych o nieruchomościach oraz danych podmiotów, o których mowa w art. 20 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne,
- właściwy organ ochrony przyrody, o którym mowa w przepisach ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody – w zakresie oceny obszarów chronionych ustanowionych w celu ochrony ekosystemów lub gatunków, których stan bezpośrednio zależy od stanu wód;
- organy właściwe do wydawania zgód wodnoprawnych – w zakresie zgód wodnoprawnych.

Ewidencję melioracji wodnych prowadzą Wody Polskie. Urządzeniami melioracji wodnych są:

- rowy wraz z budowlami związanymi z nimi funkcjonalnie,
- drenowania,
- rurociągi,
- stacje pomp służące wyłącznie do celów rolniczych,
- ziemne stawy rybne,
- groble na obszarach nawadnianych,
- systemy nawodnień grawitacyjnych,
- systemy nawodnień ciśnieniowych.

Przepisy dotyczące urządzeń melioracji wodnych stosuje się odpowiednio do:

- budowli wstrzymujących erozję wodną,
- dróg dojazdowych niezbędnych do użytkowania obszarów zmeliorowanych,
- fitomelioracji oraz agromelioracji,
- systemów przeciwerozyjnych,
- zagospodarowania zmeliorowanych trwałych łąk lub pastwisk,

- zagospodarowania nieużytków przeznaczonych na trwałe łąki lub pastwiska.

Wykonywanie urządzeń melioracji wodnych należy do właścicieli gruntów. Urządzenia melioracji wodnych mogą być wykonywane:

- na koszt Skarbu Państwa, w tym przy udziale środków publicznych wspólnotowych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju lub innych środków publicznych, na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, za zwrotem, w formie opłaty melioracyjnej, części kosztów przez właścicieli gruntów, na które te urządzenia wywierają korzystny wpływ, zwanych dalej „zainteresowanymi właścicielami gruntów”,
- urządzenia wodne inne niż urządzenia melioracji wodnych mogą być wykonywane na koszt osób prawnych lub osób fizycznych, a także współfinansowane z: publicznych środków wspólnotowych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju, innych środków publicznych, na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Podano szczegółowe procedury postępowania.

Utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych należy do zainteresowanych właścicieli gruntów, a jeżeli urządzenia te są objęte działalnością spółki wodnej działającej na terenie gminy lub związku spółek wodnych, w którym jest zrzeszona spółka wodna działająca na terenie gminy – do tej spółki lub tego związku spółek wodnych. Jeżeli obowiązek nie jest wykonywany, właściwy organ Wód Polskich ustala w drodze decyzji, proporcjonalnie do odnoszonych korzyści przez właścicieli gruntów, szczegółowe zakresy i terminy jego wykonywania. Właściciele gruntów, na które urządzenia melioracji wodnych wywierają korzystny wpływ, oraz właściciele gruntów i nieruchomości sąsiednich są obowiązani umożliwić wejście na grunt w celu utrzymywania tych urządzeń.

Przedmiotem działu szóstego jest gospodarowanie mieniem skarbu państwa. W rozdziale pierwszym określono własność wód i obowiązki ich właścicieli. Zgodnie z nim:

- wody stanowią własność Skarbu Państwa, innych osób prawnych albo osób fizycznych,
- wody morza terytorialnego, morskie wody wewnętrzne, śródlądowe wody płynące oraz wody podziemne stanowią własność Skarbu Państwa,
- wody stanowiące własność Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego są wodami publicznymi,
- śródlądowe wody płynące będące wodami publicznymi nie podlegają obrotowi cywilnoprawnemu, z wyjątkiem przypadków określonych w ustawie.

Śródlądowe wody stojące, woda w rowie oraz woda w stawie, który nie jest napełniany w ramach usług wodnych, ale wyłącznie wodami opadowymi lub roztopowymi lub wodami gruntowymi, znajdujące się w granicach nieruchomości gruntowej stanowią własność właściciela tej nieruchomości. Grunty

pokryte śródlądowymi wodami płynącymi, wodami morza terytorialnego orazorskimi wodami wewnętrznymi stanowią własność właściciela tych wód, nie podlegają one obrotowi cywilnoprawnemu, z wyjątkiem przypadków określonych w ustawie. Skarbowi Państwa przysługuje prawo pierwokupu w przypadku sprzedaży gruntów pod śródlądowymi wodami stojącymi. Prawo pierwokupu wykonuje starosta w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki wodnej.

Właściciel wód nie nabywa praw do gruntów zalanych przez wodę podczas powodzi. Właścicielowi gruntów zalanych podczas powodzi nie przysługuje z tego tytułu odszkodowanie od właściciela wód. Właścicielowi gruntów zalanych podczas powodzi w wyniku nieprzestrzegania przepisów ustawy przez właściciela wód lub właściciela urządzenia wodnego przysługuje odszkodowanie na warunkach określonych w ustawie. Właścicielowi posiadającemu grunty leżące w granicach polderu przeciwpowodziowego zalanego podczas powodzi przysługuje od właściciela wód odszkodowanie na warunkach określonych w ustawie.

Jeżeli śródlądowe wody płynące lub wody morza terytorialnego albo morskie wody wewnętrzne zajmą trwale, w sposób naturalny, grunt niestanowiący własności właściciela wód, grunt ten z chwilą zajęcia staje się z mocy prawa własnością właściciela wód, dotychczasowemu właścicielowi gruntu przysługuje odszkodowanie od właściciela wód. Wyspy, przmuliska oraz odsypy żwirowe, powstałe w sposób naturalny na gruntach pokrytych wodami powierzchniowymi, stanowią własność właściciela tych gruntów. Starorzecza oraz grunty powstałe w wyniku wykonania budowli regulacyjnych pozostają własnością dotychczasowego właściciela wód. Grunt powstały na skutek trwałego, naturalnego lub sztucznego odkładu na obszarach wód morza terytorialnego lub morskich wód wewnętrznych pozostaje własnością Skarbu Państwa. Grunty te, z wyłączeniem starorzeczy, mogą podlegać obrotowi cywilnoprawnemu na warunkach określonych w przepisach ustawy oraz przepisach ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami. W dalszym ciągu określono zasady postępowania z wodami, w tym utrzymania brzegu morskiego.

Zakazuje się grodzenia nieruchomości przyległych do publicznych śródlądowych wód powierzchniowych oraz do brzegu wód morskich i morza terytorialnego w odległości mniejszej niż 1,5 m od linii brzegu, a także zakazuje się lub uniemożliwia przechodzenie przez ten obszar. Zakaz nie dotyczy grodzenia terenów ochrony bezpośredniej stref ochronnych ustanowionych na podstawie przepisów ustawy oraz obrębów hodowlanych ustanowionych na podstawie przepisów ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie śródlądowym. Właściwy organ Wód Polskich, a na obszarze pasa technicznego dyrektor urzędu morskiego, mogą, w drodze decyzji, zwolnić z zakazu jeżeli jest to niezbędne dla obronności państwa lub bezpieczeństwa publicznego. Właściciel nieruchomości przyległej do publicznych śródlądowych wód powierzchniowych jest obowiązany umożliwić dostęp do wód na potrzeby wykonywania robót związanych z utrzymywaniem wód oraz dla ustawiania znaków żeglugowych lub hydrologiczno-meteorologicznych urządzeń pomiarowych. Właściciel nieruchomości przyległej do wód objętych powszechnym korzystaniem jest obowiązany zapewnić dostęp do wód w sposób umożliwiający to korzystanie. Części

nieruchomości umożliwiające dostęp do wód wyznacza wójt, burmistrz lub prezydent miasta, w drodze decyzji.

Właścicielowi nieruchomości przyległej do publicznych śródlądowych wód powierzchniowych przysługuje odszkodowanie odpowiednio od właściciela wód albo właściciela hydrologiczno-meteorologicznych urządzeń pomiarowych. Właściciel nieruchomości przyległej do wód objętych powszechnym korzystaniem może uzyskać z budżetu gminy odszkodowanie na zasadach określonych w ustawie. Właściciel gruntu, o ile przepisy ustawy nie stanowią inaczej, nie może:

- zmieniać kierunku i natężenia odpływu znajdujących się na jego gruncie wód opadowych lub roztopowych ani kierunku odpływu wód ze źródeł – ze szkodą dla gruntów sąsiednich,
- odprowadzać wód oraz wprowadzać ścieków na grunty sąsiednie.

Na właścicielu gruntu ciąży obowiązek usunięcia przeszkód oraz zmian w odpływie wody, powstałych na jego gruncie na skutek przypadku lub działania osób trzecich, ze szkodą dla gruntów sąsiednich. Jeżeli spowodowane przez właściciela gruntu zmiany stanu wody na gruncie szkodliwie wpływają na grunty sąsiednie, wójt, burmistrz lub prezydent miasta, z urzędu lub na wniosek, w drodze decyzji, nakazuje właścicielowi gruntu przywrócenie stanu poprzedniego lub wykonanie urządzeń zapobiegających szkodom, ustalając termin wykonania tych czynności. Nakaz ten nie zwalnia z obowiązku uzyskania pozwolenia wodnoprawnego albo dokonania zgłoszenia wodnoprawnego, jeżeli są wymagane.

Regulacja koryt cieków naturalnych, zwana dalej „regulacją wód”, służy poprawie warunków korzystania z wód i ochronie przeciwpowodziowej lub ochronie przed suszą. Regulacja wód polega na podejmowaniu przedsięwzięć dotyczących kształtowania przekroju podłużnego i poprzecznego oraz układu poziomego koryta cieku naturalnego. Regulację wód stanowią w szczególności działania niebędące działaniami związanymi z utrzymywaniem wód, powinna ona zapewnić dynamiczną równowagę koryta cieku naturalnego.

Przedmiotem rozdziału drugiego są Wody Polskie, zagadnienia przedstawiono w punkcie 3. Gospodarce finansowej Wód Polskich poświęcono rozdział trzeci, a czwarty gospodarowaniu mieniem Skarbu Państwa. Reprezentantem Skarbu Państwa są Wody Polskie. Grunty pokryte wodami stanowiące własność Skarbu Państwa, niezbędne do prowadzenia przedsięwzięć związanych z:

- energetyką wodną,
- transportem wodnym,
- wydobywaniem kamienia, żwiru, piasku oraz innych materiałów lub wycinaniem roślin z wody,
- infrastrukturą transportową lub przesyłową,
- infrastrukturą przemysłową, komunalną lub rolną,
- uprawianiem rekreacji, turystyki, sportów wodnych oraz amatorskiego połowu ryb,
- działalnością usługową,
- infrastrukturą telekomunikacyjną,
- korzystaniem z gruntów pokrytych wodami w sposób inny

oddaje się w użytkowanie za opłatą roczną. Umowę użytkowania zawiera się w formie pisemnej, a jeżeli wysokość opłaty rocznej będzie wyższa niż 5000 zł, umowę sporządza się w formie aktu notarialnego.

W rozdziale piątym przedstawiono Instrumenty ekonomiczne w gospodarowaniu wodami. Opłaty za usługi wodne, szczególnie związane ze zmianami retencji terenu, zostaną przedstawione w punkcie piątym.